

і особливості механізму утворення слідів. Для проведення дактилоскопічної експертизи можуть використовуватися різні об'єкти та зразки для порівняння, такі як предмети з ймовірними слідами папілярних ліній особи, дактилоскопічні плівки або матеріали із перекопійованими слідами, зліпки, зображення папілярних ліній у матеріалах експертиз, відбитки у дактилокартах тощо [1, с. 3].

Автоматизовані системи ідентифікації, такі як автоматичні дактилоскопічні системи (АДІС), використовують великі бази даних, що містять тисячі та навіть мільйони відбитків. Ці системи порівнюють ознаки відбитків у декілька стадій, враховуючи багато аспектів папілярних ліній, таких як дугові, петельові чи завиткові структури. Оператори, які перевіряють результати автоматизованих систем, відіграють важливу роль у забезпеченні достовірності ідентифікації. Їхній професійний досвід та експертні знання сприяють виключенню можливих помилок та підтвердженню відповідності виявлених відбитків конкретній особі. Важливим фактором є також дотримання стандартів та протоколів під час збору, обробки та аналізу дактилоскопічних даних. Забезпечення конфіденційності та надійності даних є критичним для визнання ідентифікації на рівні судових процедур [2, с. 37].

Отже, висока точність, унікальність папілярних візерунків, досвід операторів та дотримання стандартів гарантують великий рівень достовірності методу ідентифікації за відбитками, що робить його ефективним та надійним інструментом у судовому та кримінальному контексті.

1. Алексєєв О. О., Пясковський В. В., Черноус Ю. М., Іщенко А. В. Криміналістика : підручник. Київ : Центр учбової літератури. 2015. С. 101–106.

2. Подільчак О. М. Кримінологічний профайлінг – реалізація вчення про особу злочинця. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/4_2017/part_2/34.pdf

3. Рогатюк І. В. Напрями удосконалення використання дактилоскопічної інформації в діяльності органів досудового розслідування та прокуратури. *Кримінологія та криміналістика*. 2014. С. 292–295.

УДК 341.44:343.343.5

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/736-738

Тетяна ТРЕНЬ

слухач магістратури ННІ права
та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції

Василь БЕРЕЗНЯК

завідувач кафедри кримінального
права та кримінології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник

**ЕКСТРАДИЦІЯ ОСІБ, ЯКІ УХИЛЯЮТЬСЯ ВІД ПРОХОДЖЕННЯ
ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ**

Сьогодні, в умовах воєнного стану, відповідно до норм Кримінально-процесуального кодексу України значно активізувався напрям міжнародно-правової допомоги. Як зазначив народний депутат України Давид Арахамія, наразі фактично у будь-яку країну світу, крім росії, національні правоохоронні органи можуть здійснити запит на екстрадицію ухилянтів від військової служби, аби притягнути їх в Україні до кримінальної відповідальності. Однак на практиці цей механізм демонструє свою недосконалість, що й зумовлює актуальність нашого дослідження.

Під екстрадицією необхідно розуміти форму міжнародної співпраці держав у боротьбі зі злочинністю, що полягає в арешті та подальшій передачі однією державою іншій державі особи, яка підозрюється чи обвинувачується в скоєнні кримінального правопорушення, або ж засудженого злочинця. Правовідносини екстрадиційного характеру

відбуваються між двома або кількома державами, які між собою є суб'єктами цих правовідносин і метою дій яких є притягнення винної особи до кримінальної відповідальності та її покарання [1]. Сьогодні, як зауважує міністр юстиції України Денис Малюська, процес екстрадиції є непростим процесом, що зумовлено, насамперед, широкомасштабною війною російської федерації проти України. Через складу політичну ситуацію в нашій державі іноземні суди часто відмовляють Україні в питаннях екстрадиції.

Практика застосування екстрадиції наразі показує, що масова екстрадиція чоловіків-ухилянтів до України з-за кордону не здійснюється, незважаючи на наявність теоретичного механізму її проведення. Насамперед це пов'язано з досить непростю процедурою її реалізації. З огляду на це на сьогодні актуальною є розробка більш гнучкої процедури її практичного втілення.

Процедура екстрадиції між Україною та більшістю європейських країн відбувається на підставі Європейської конвенції про видачу правопорушників, 1957 р. Однак відповідно до вказаного нормативно-правового акта видача правопорушників за правопорушення, що передбачені військовим правом, до яких і належить ухилення від мобілізації, не передбачається. Отже, особа, яка втікає зі своєї держави у зв'язку з воєнними діями, не може бути передана цій країні за запитом про екстрадицію. Проте схилиємося до думки, що, відповідно до умов Європейської конвенції, екстрадиція може бути реалізована за кримінальні правопорушення, що не належать до воєнних злочинів, і до таких діянь належать, насамперед, підробка та використання піддроблених документів, а також інші кримінальні правопорушення, визначені кримінальним законом України [2].

Вищеописаний механізм екстрадиції ускладнюється тим, що залишаючи Україну, чимало ухилянтів від військової служби одержали статус біженців чи переселенців. Одержавши такий статус, країна, яка прийняла осіб-втікачів, гарантує їм певну низку безпекових заходів стосовно них, в тому числі й гарантію того, що особа не буде передана Україні під час проведення воєнних дій, що й ускладнює процедуру екстрадиції. Керуючись цим, офіційні представники чималої кількості європейських країн вже висловили свою думку щодо того, що українців, які перебувають не території їхніх країн та які втекли у зв'язку із воєнними подіями в Україні, не будуть передаватися компетентним органам України. Проте невстановленим залишається коло осіб, на яких це може поширюватися та чи підпадають під них особи, що пішли на вчинення кримінального правопорушення на території України виключно для уникнення мобілізації.

Складність процедури екстрадиції полягає і в тому, що кримінальна відповідальність має персоналізований, індивідуальний характер. Зважаючи на це, за кожним фактом необхідно звертатися та пред'являти належні документи, які підтверджують факт переховування особи від органів досудового розслідування, суду, адже тільки після цього може бути розпочата процедура екстрадиції [3].

Вважаємо за доцільне зазначити, що протиправні дії щодо незаконного перетину державного кордону України характеризуються певними проявами. Насамперед, це перетин кордону поза офіційними пунктами пропусків чи коли пункт пропуску особа перетинає таємно, а потім на нейтральній смузі вже легально перетинає державний кордон іншої країни на підставі паспорта. Та наймасовішими є випадки саме використання піддроблених, завідома неправдивих, фальшивих документів, що дозволяють людині перетнути кордони країни. Яскравим прикладом слугує довідка про те, що людина є інвалідом I чи II групи та не підлягає призову ні у воєнний, ні у мирний період. Отже, підстави для обмеження права пересування громадян України згідно з чинним законодавством відсутні. Перетин меж держави особою, яка не має інвалідності, скориставшись підробними документами, є кримінальним правопорушенням.

Вказане вище правопорушення потребує реєстрації. Констатація таких порушень належить до компетенції правоохоронних органів. Після їх реєстрації повинні бути проведені експертизи, що повинні встановити, чи дійсно підробними були документи для перетину кордону. Тільки після цього особі, яка використала такі документи, може бути заочно повідомлено про підозру. І лише в такому разі можуть бути реалізовані правила екстрадиції. Та навіть за таким умов фінальне рішення залишається за іноземними судами.

Вважаємо доцільним згадати позицію правника – адвоката Андрія Новака, який переконує, що екстрадиція є не тільки складною, а й довготривалою процедурою. Він пояснює, що необхідною підставою для екстрадиції є відповідний процесуальний документ – ухвала суду про розшук чи екстрадицію такої особи, або вирок суду, яким визнано людину винною у незаконному перетині кордону та ухилянні від військової служби. І лише в такому

разі це рішення суду направляється до держави перебування такої особи, після чого вже місцевий суд повинен розглянути питання екстрадиції громадянина України назад до України чи відмовити у такому клопотанні [3].

Підсумовуючи вищезазначене, вважаємо за необхідне сказати, що реалізація інституту екстрадиції ухильців від військової служби на практиці є досить складною та потребує багато часу та зусиль, і тому в дійсності реалізовується тільки щодо дуже вузького та незначного кола наших громадян. Вважаємо, що механізм екстрадиції потребує подальшого вдосконалення з метою притягнення всіх ухильців-втікачів до кримінальної відповідальності.

1. Березняк В. С. Сучасні погляди на поняття екстрадиція у науці кримінально-процесуального права. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2014. № 4. С. 374–383.

2. Екстрадиція ухильців. Популізм vs реальність? URL: <https://jur-gazeta.com/dumka-eksperta/ekstradiiya-uhilyantiv-populizm-vs-realnist.html> (дата звернення: 20.02.2024).

3. Повернення ухильців з-за кордону: чи це можливо? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/extradition-ugilanti-vlada-poverenye-viina/32580390.html> (дата звернення: 23.02.2024).

УДК 341.45

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/738-739

Анна ЧУБЕНКО

студентка ННІ права
та інноваційної освіти

Таїсія ШЕВЧЕНКО

старший викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У сучасному світі, охопленому глобалізацією, взаємодія між країнами у сфері кримінального процесу стає надзвичайно важливою. Зростання транснаціональних злочинів, таких як тероризм, кіберзлочинність, торгівля людьми та наркотиками, створює виклики, які вимагають спільних зусиль для їх подолання. У цьому контексті міжнародне співробітництво у сфері кримінального процесу є ключовим фактором ефективної боротьби зі злочинністю.

Міжнародне співробітництво в межах кримінального провадження є невід'ємною складовою міжнародного правозахисту та боротьби зі злочинністю. Його сутність полягає у вжитті необхідних заходів для надання міжнародної правової допомоги, що містить у собі виконання різноманітних процесуальних дій та процедур. Насамперед міжнародна правова допомога містить вручення документів, необхідних для провадження справи, між компетентними органами різних країн [1, с. 18]. Це може стосуватися повідомлень про підозру, запитів на надання доказів або іншої необхідної інформації для розслідування або судового процесу.

Одним із важливих аспектів міжнародного співробітництва є обмін інформацією між правоохоронними органами різних країн, а саме обмін оперативною інформацією про підозрюваних, учасників злочинних угруповань, а також докази злочинів. Швидкий та ефективний обмін інформацією дозволяє правоохоронним органам оперативно реагувати на злочинну діяльність та утримувати злочинців від вчинення нових злочинів [2, с. 42].

Крім того, умови глобалізації вимагають вдосконалення правової бази для міжнародного співробітництва. Розробка та узгодження міжнародних конвенцій, угод та протоколів стосовно боротьби з різними видами злочинності є критично важливими. Ці документи створюють загальні стандарти та процедури для співпраці між країнами, сприяючи уніфікації підходів та забезпечуючи однакові умови для всіх учасників [4, с. 15].

Окрім того, важливим елементом міжнародного співробітництва є взаємна правова